

DYREKTYWA RADY

z dnia 30 listopada 1989 r.

dotycząca minimalnych wymagań w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny użytkowania sprzętu roboczego przez pracowników podczas pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG)

(89/655/EWG)

RADA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą, w szczególności jego art.118a,

uwzględniając wniosek Komisji¹ przedłożony po konsultacji z Komitetem Doradczym ds. bezpieczeństwa, higieny i ochrony zdrowia w miejscu pracy,

we współpracy z Parlamentem Europejskim²,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Społecznego³,

a także mając na uwadze, co następuje:

art. 118a Traktatu stanowi, iż Rada przyjmuje w drodze dyrektyw minimalne wymagania mające na celu poprawę, szczególnie środowiska pracy, w celu zapewnienia wyższego poziomu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników;

na mocy tego artykułu, dyrektywy takie muszą unikać narzucania ograniczeń administracyjnych, finansowych i prawnych, które mogłyby powstrzymać powstawanie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw;

komunikat Komisji dotyczący jej programu w zakresie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy⁴ przewiduje przyjmowanie dyrektyw dotyczących użytkowania sprzętu roboczego ;

¹ Dz.U. C 114 z 30.4.1988, str. 3,
Dz.U. C 106 z 26.4.1989, str. 13 i
Dz.U. C 287 z 15.11.1989, str. 12.

² Dz.U. C 326 z 19.12.1988, str. 132 i
Dz.U. C 256 z 9.10.1989, str. 65.

³ Dz.U. C 318 z 12.12.1988, str. 26.

⁴ Dz.U. C 28 z 3.02.1988, str. 3.

w swojej uchwale z dnia 21 grudnia 1987 r. w sprawie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i higieny pracy⁵, Rada przyjęła do wiadomości intencję Komisji przedłożenia jej w najbliższej przyszłości minimalnych wymagań dotyczących organizacji bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy;

zgodność z minimalnymi wymaganiami przewidzianymi dla zagwarantowania lepszych standardów bezpieczeństwa i zdrowia przy użytkowaniu sprzętu roboczego jest niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników;

niniejsza dyrektywa jest dyrektywą szczegółową w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy⁶; w związku z tym przepisy tej dyrektywy mają pełne zastosowanie w zakresie użytkowania sprzętu roboczego przez pracowników w miejscu pracy, bez uszczerbku dla zawartych w niniejszej dyrektywie przepisów bardziej rygorystycznych i/lub szczegółowych;

niniejsza dyrektywa stanowi praktyczny aspekt realizacji wymiaru społecznego rynku wewnętrznego;

stosownie do dyrektywy 83/189/EWG⁷ Państwa Członkowskie mają obowiązek notyfikować Komisji wszelkie projekty przepisów technicznych związanych z maszynami, wyposażeniem i instalacjami;

zgodnie z dyrektywą 74/325/EWG⁸, ostatnio zmienioną Aktem Przystąpienia z 1985 r., Komitet Doradczy ds. bezpieczeństwa, higieny i ochrony zdrowia w miejscu pracy jest konsultowany przez Komisję w sprawie sporządzania projektów w tym zakresie;

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

CZĘŚĆ I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1

Przedmiot

1. Niniejsza dyrektywa jest drugą szczegółową dyrektywą w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG, określa minimalne wymagania dotyczące bezpieczeństwa i ochrony zdrowia przy użytkowaniu sprzętu roboczego przez pracowników w pracy, w rozumieniu art. 2.
2. Przepisy dyrektywy 89/391/EWG mają w pełni zastosowanie do całego zakresu

⁵ Dz.U. C 28 3.2.1988, str. 1

⁶ Dz.U. L 183 z 29.6.1989, str. 1.

⁷ Dz.U. L 109 z 26.4.1983, str. 8.

⁸ Dz.U. L 185 z 9.7.1974, str. 15.

określonego w ust. 1 bez uszczerbku dla bardziej rygorystycznych i/lub szczegółowych postanowień zawartych w niniejszej dyrektywie.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszej dyrektywy:

- a) „sprzęt roboczy” oznacza wszelkie maszyny, aparaty, narzędzia lub instalacje użytkowane podczas pracy;
- b) „użytkowanie sprzętu roboczego” oznacza wszelką działalność z użyciem sprzętu roboczego, taka jak rozruch lub zatrzymanie sprzętu, posługiwanie się nim, transportowanie, naprawianie, modernizacja, modyfikacja, konserwacja i obsługa – obejmująca szczególnie jego czyszczenie;
- c) „strefa niebezpieczna” oznacza wszelką strefa wewnątrz i/lub wokół sprzętu roboczego, w której pracownik jest narażony na zagrożenie bezpieczeństwa lub zdrowia;
- d) „pracownik narażony na ryzyko” oznacza każdego pracownika, który może znaleźć się całkowicie lub częściowo w strefie niebezpiecznej;
- e) „operator” oznacza pracownika lub pracowników, których zadaniem jest posługiwanie się wyposażeniem roboczym.

CZĘŚĆ II

OBOWIĄZKI PRACODAWCÓW

Artykuł 3

Przepisy ogólne

1. Pracodawca podejmuje konieczne środki zapewniające, że sprzęt roboczy udostępniany pracownikom w przedsiębiorstwie i/lub zakładzie jest właściwy do wykonania pracy lub jest odpowiednio przystosowany do tego celu i może być użytkowany przez pracowników bez szkody dla ich bezpieczeństwa lub zdrowia.

Przy wyborze sprzętu roboczego, które ma być użyty, pracodawca zwraca uwagę na specyficzne warunki pracy, jej charakter i na zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia pracowników, jakie występują w przedsiębiorstwie i/lub zakładzie, szczególnie na stanowiskach pracy, i/lub na wszelkie dodatkowe zagrożenia wynikające z użytkowania wymienionego sprzętu roboczego.

2. W przypadku gdy nie ma możliwości zapewnienia, że sprzęt roboczy może być użytkowany przez pracowników bez ryzyka dla ich bezpieczeństwa lub narażenia zdrowia, pracodawca podejmuje odpowiednie środki w celu zminimalizowania ryzyka.

Artykuł 4

Przepisy dotyczące sprzętu roboczego

1. Bez uszczerbku dla art. 3 pracodawca musi posiadać i/lub używać:
 - a) sprzęt roboczy, które, jeżeli został dostarczony pracownikom w przedsiębiorstwie i/lub zakładzie po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 1992 r., spełnia:
 - (i) przepisy wszelkich odpowiednich dyrektyw Wspólnoty, mających zastosowanie,
 - (ii) minimalne wymagania określone w Załączniku w takim zakresie, w jakim nie mają zastosowania żadne inne dyrektywy Wspólnoty lub też mają zastosowanie tylko częściowo,
 - b) sprzęt roboczy, które, jeżeli został dostarczony pracownikom w przedsiębiorstwie i/lub zakładzie do dnia 31 grudnia 1992 r. spełnia minimalne wymagania określone w Załączniku, nie później niż cztery lata po tej dacie.
2. Pracodawca podejmuje konieczne środki umożliwiające, poprzez odpowiednią konserwację, sprzętu roboczego w ciągu całego czasu pracy w stanie zgodnym z przepisami ust. 1 lit. a) lub b).

Artykuł 5

Sprzęt roboczy stwarzający szczególne ryzyko

Gdy użytkowany sprzęt roboczy może powodować powstanie szczególnego zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia pracowników, pracodawca podejmuje konieczne środki zapewniające:

- ograniczenie użytkowania sprzętu roboczego wyłącznie do pracowników, którym przydzielono jego użytkowanie;
- wykonywanie napraw, modernizacji, konserwacji lub obsługi przez pracowników, którzy są odpowiednio wyznaczeni do przeprowadzenia takich prac.

Artykuł 6

Informowanie pracowników

1. Bez uszczerbku dla przepisów art. 10 dyrektywy 89/391/EWG, pracodawca podejmuje konieczne środki w celu upewnienia się, że pracownicy posiadają odpowiednie informacje i, tam gdzie jest to potrzebne, pisemne instrukcje dotyczące sprzętu roboczego użytkowanego w miejscu pracy.
2. Informacje i pisemne instrukcje muszą zawierać co najmniej odpowiednie dane dotyczące

bezpieczeństwa i ochrony zdrowia odnoszące się do:

- warunków użytkowania sprzętu roboczego,
 - przewidywanych sytuacji nietypowych,
 - wniosków wyciągniętych z doświadczenia przy użytkowaniu sprzętu roboczego, o ile jest to potrzebne.
3. Informacje i pisemne instrukcje muszą być zrozumiałe dla pracowników, których dotyczą.

Artykuł 7

Szkolenie pracowników

Bez uszczerbku dla przepisów art. 12 dyrektywy 89/391/EWG pracodawca podejmuje konieczne środki w celu upewnienia się, że:

- pracownicy, którzy mają użytkować sprzęt roboczy, otrzymali odpowiednie przeszkolenie zawierające informacje na temat wszelkiego ryzyka, jakie może wynikać z tego użytkowania,
- pracownicy, o których mowa w art. 5 akapit drugi, otrzymali odpowiednie specjalistyczne przeszkolenie.

Artykuł 8

Konsultacje i współdział pracowników

Konsultacje i współdział pracowników i/lub ich przedstawicieli przebiegają zgodnie z przepisami art. 11 dyrektywy 89/391/EWG w sprawach, które obejmuje zakres tej dyrektywy, z uwzględnieniem postanowień zawartych w niej załączników.

CZĘŚĆ III

PRZEPISY RÓŻNE

Artykuł 9

Zmiany załączników

1. Uzupełnienia do załączników o dodatkowe minimalne wymagania mające zastosowanie do szczególnego sprzętu roboczego określonego w pkt. 3 Rada przyjmuje zgodnie z procedurą określoną w art. 118a Traktatu.

2. Ścisłe techniczne dostosowania Załącznika będące wynikiem:

- przyjęcia dyrektyw w sprawie harmonizacji technicznej i normalizacji sprzętu roboczego i/lub
- technicznego postępu, zmian w międzynarodowych przepisach, postanowieniach lub wiedzy w zakresie sprzętu roboczego

przyjmowane są zgodnie z procedurą określoną w art. 17 dyrektywy 89/391/EWG.

Artykuł 10

Przepisy końcowe

1. Państwa Członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne konieczne do uzyskania zgodności z niniejszą dyrektywą do dnia 31 grudnia 1992 r. o czym niezwłocznie powiadamiają Komisję.

2. Państwa Członkowskie przedkładają Komisji treść przepisów prawa krajowego, które już zostało przyjęte lub jest przyjmowane, w zakresie objętym niniejszą dyrektywą.

3. Państwa Członkowskie przedkładają Komisji co pięć lat sprawozdanie dotyczące praktycznego wdrożenia przepisów niniejszej dyrektywy, wskazując punkt widzenia pracodawców i pracowników.

Komisja odpowiednio informuje Parlament Europejski, Radę, Komitet Ekonomiczno-Społeczny i Komitet Doradczy ds. bezpieczeństwa, higieny i ochrony zdrowia w miejscu pracy.

4. Komisja przedstawia okresowe sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu dotyczące wprowadzenia w życie dyrektyw, biorąc pod uwagę ust. 1-3.

Artykuł 11

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do Państw Członkowskich.

Sporządzono w Brukseli, dnia 30 listopada 1989 r.

W imieniu Rady

J. P. SOISSON

Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK

MINIMALNE WYMAGANIA OKREŚLONE W ART. 4 UST.1 LIT. a) (ii) i b) 1

1. Uwaga ogólna

Przepisy wymienione w niniejszym Załączniku mają zastosowanie do przepisów dyrektywy oraz tam, gdzie występuje ryzyko związane z wymienionym sprzętem roboczym.

2. Ogólne, minimalne wymagania dotyczące sprzętu roboczego

2.1. Urządzenia sterownicze sprzętu roboczego, które mają wpływ na bezpieczeństwo, muszą być widoczne i możliwe do zidentyfikowania oraz odpowiednio oznakowane, o ile jest to potrzebne.

Poza koniecznym wyjątkiem urządzenia sterownicze muszą być usytuowane poza strefami niebezpiecznymi i to w taki sposób, aby ich obsługa nie powodowała dodatkowych zagrożeń. Urządzenia sterownicze nie powinny stwarzać jakichkolwiek zagrożeń spowodowanych niezamierzoną obsługą.

O ile jest to konieczne, operator musi mieć możliwość stwierdzenia z dyspozytorni głównej, że nikt nie znajduje się w strefie niebezpiecznej. O ile jest to niemożliwe układ bezpieczeństwa automatycznie musi wysyłać akustyczny i/lub optyczny sygnał ostrzegawczy przed uruchomieniem maszyny. Pracownik narażony musi mieć czas i/lub środki, ażeby szybko uniknąć zagrożeń spowodowanych rozruchem i/lub zatrzymaniem się sprzętu roboczego.

Układy sterowania muszą być bezpieczne. Awaria lub zniszczenie układów sterowania nie mogą stwarzać niebezpiecznej sytuacji.

2.2. Uruchomienie sprzętu roboczego musi być możliwe tylko przez celowe działanie za pomocą układu sterowania przeznaczonego do tego celu.

To samo powinno dotyczyć:

- ponownego uruchomienia po zatrzymaniu z jakiegokolwiek przyczyny,
- sterowania w przypadku znaczących zmian parametrów pracy (np. prędkości, ciśnienia itp.), w przypadku kiedy ponowny rozruch lub zmiana nie stwarzają jakiegokolwiek zagrożenia dla pracownika.

Niniejsze wymagania nie mają zastosowania do ponownego uruchomienia lub zmian parametrów pracy, o ile są one spowodowane normalnym cyklem roboczym urządzenia automatycznego.

2.3. Sprzęt roboczy musi być wyposażony w układ sterowania przeznaczony do

całkowitego i bezpiecznego zatrzymywania.

Każde stanowisko pracy musi być wyposażone w układ sterowania przeznaczony do zatrzymywania pewnych części lub całości sprzętu roboczego, w zależności od rodzaju zagrożenia, tak aby sprzęt nie został uszkodzony. Układ sterowania wyłącznikiem „stop” sprzętu musi mieć pierwszeństwo nad układami sterowania rozruchem. Kiedy sprzęt roboczy lub jego niebezpieczne części zostają zatrzymane, energia zasilająca urządzenia uruchamiające musi zostać odłączona.

2.4. Gdy jest to konieczne, w zależności od zagrożeń, jakie stwarza sprzęt i jego nominalny czas zatrzymania się, powinno być ono wyposażone w urządzenie stopu awaryjnego.

2.5. Sprzęt roboczy, który stwarza ryzyko upadku przedmiotów lub ich wyrzucenia, musi posiadać w odpowiednie środki ochrony, odpowiadające stopniu ryzyka.

Sprzęt roboczy stwarzający zagrożenie emisją gazu, oparów, płynu lub pyłu musi być wyposażony w odpowiednie obudowy i/lub urządzenia wyciągowe w pobliżu źródła zagrożenia.

2.6. Sprzęt roboczy i części takiego sprzętu, o ile jest to konieczne dla bezpieczeństwa i zdrowia pracowników, muszą być zamocowane za pomocą odpowiednich zaczepów lub innych, podobnych środków.

2.7. O ile występuje ryzyko zerwania lub rozsypania części sprzętu roboczego, co może stanowić znaczące zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia pracowników, należy zastosować odpowiednie środki ochronne.

2.8. O ile występuje ryzyko bezpośredniego kontaktu z ruchomymi częściami sprzętu roboczego, które mogłyby prowadzić do wypadków, to takie części muszą być wyposażone w osłony lub takie urządzenia, które zapobiegałyby dostępowi do stref niebezpiecznych lub powstrzymywały ruchy części niebezpiecznych, zanim zostanie osiągnięta strefa niebezpieczna.

Osłony i środki ochrony:

- muszą być mocnej (trwałej) konstrukcji,
- nie mogą stwarzać żadnego dodatkowego zagrożenia,
- nie mogą być łatwo usuwane lub odłączane bez pomocy narzędzi,
- muszą być usytuowane w odpowiedniej odległości od strefy niebezpiecznej,
- nie mogą przesłaniać, bardziej niż jest to niezbędne, pola widzenia cyklu procesu pracy urządzenia,

- muszą umożliwiać wykonywanie operacji w celu zamocowania lub wymiany części oraz prac konserwacyjnych, ograniczać dostęp tylko do tych obszarów, gdzie praca ma być wykonywana, jeżeli jest to możliwe, bez usuwania osłon środków ochrony.
- 2.9. Miejsca i stanowiska pracy muszą być odpowiednio przystosowane do wykonywanych czynności.
 - 2.10. Części sprzętu roboczego o wysokiej lub bardzo niskiej temperaturze muszą, o ile to konieczne, być zabezpieczone w celu uniknięcia ryzyka dotknięcia lub zbliżenia.
 - 2.11. Urządzenia ostrzegawcze sprzętu roboczego muszą być niedwuznaczne, łatwo dostrzegalne i zrozumiałe.
 - 2.12. Sprzęt roboczy musi być użytkowany tylko w procesach i warunkach, dla których jest przeznaczone.
 - 2.13. Musi być możliwe przeprowadzanie prac konserwacyjnych podczas postoju maszyny. Jeżeli jest to niemożliwe, to musi być możliwość podjęcia odpowiednich środków ochronnych w celu przeprowadzenia takich prac lub takie prace będą przeprowadzane poza strefami niebezpiecznymi.

Jeżeli dla jakiegokolwiek maszyny jest przewidziany dziennik konserwacji, to musi być on prowadzony na bieżąco.
 - 2.14. Sprzęt roboczy musi być wyposażony w łatwo odróżniające się środki, służące do odłączania od wszystkich źródeł energii.

Ponowne przyłączenie nie może stanowić zagrożenia dla pracowników.
 - 2.15. Sprzęt roboczy musi być wyposażony w znaki ostrzegawcze i oznakowanie, mające zasadnicze znaczenie dla poprawy bezpieczeństwa pracowników.
 - 2.16. Pracownicy muszą mieć bezpieczny dostęp do i muszą bezpiecznie przebywać we wszystkich obszarach koniecznych do produkcji, ustawiania i prac konserwacyjnych.
 - 2.17. Sprzęt roboczy musi odpowiednio ochraniać pracowników przed ryzykiem pożaru, przegrzania lub uwolnienia się gazu, pyłu, płynu, oparu lub innych substancji produkowanych, użytkowanych lub magazynowanych w wyposażeniu.
 - 2.18. Sprzęt roboczy musi odpowiednio ochraniać pracowników przed ryzykiem wybuchu urządzenia lub substancji produkowanej, używanej, czy zmagazynowanej w wyposażeniu.
 - 2.19. Sprzęt roboczy musi odpowiednio ochraniać pracowników przed ryzykiem bezpośredniego lub pośredniego kontaktu z elektrycznością.

3. **Dodatkowe minimalne wymagania mające zastosowanie do specjalistycznego sprzętu roboczego,**

są określone w art. 9 ust. 1 niniejszej dyrektywy.